

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI
HALK SAĞLIĞI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KUDUZ

Zoonotik ve Vektörel Hastalıklar Dairesi Başkanlığı
Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü

Öğrenim hedefleri:

Kuduz hastalığına ilişkin;

- Kuduz hastalığının bulaşma yollarını söyleyebilmeli,
- Kuduz hastalığından korunma yollarını açıklayabilmeli,
- Kuduz riskli temas olması durumunda ne yapması gerektiğini söyleyebilmelidir.

Giriş:

Kuduz köpek, kedi, sığır, koyun, keçi, at, eşek gibi evcil hayvanlarla **kurt, tilki, çakal, domuz, ayı, sansar, kokarca, gelincik** gibi yabani hayvanlardan insanlara bulaşan ve ölümlü sonuçlanan bir hastalıktır. Hastalık %91 oranında **köpeklerden** bulaşmaktadır.

Dünyada 150'den fazla ülke ve bölgede kuduz hastalığı görülmektedir. Dünya Sağlık Örgütüne göre her yıl yaklaşık 59.000 kişi (Afrika ve Asya'da kırsal alan) kuduz nedeniyle yaşamını yitirmektedir. Hastalıktan en çok 15 yaş altı çocuklar etkilenmektedir. Ülkemizde her yıl yaklaşık 250.000 kuduz riskli temas olmakta bu riskli temaslardan 1 ya da 2 kuduz vakası meydana gelmekte ve ölümlü sonuçlanmaktadır.

Genel bilgiler:

Kuduz, klinik belirtileri geliştikten sonra geri dönüşü söz konusu olmayan ve ölümlü **sonuçlanan**, ancak kuduz riskli temas sonrası doğru aşı uygulaması yapıldığında önlenilebilir bir hastalıktır. Bu nedenle korunma, riskli temas öncesi aşılama ve riskli temas sonrası aşılama hayati önem taşımaktadır.

Kuduz yakalanma ihtimali olan evcil veya yabani hayvanların ısırıkları, yeri ne olursa olsun kuduz için risk oluşturmaktadır. Bu nedenle; riskli temasa maruz kalındığında en yakın sağlık kuruluşuna başvurulması gerekmektedir.

Veteriner hekimler, kuduz laboratuvarı çalışanları, hayvan bakıcıları, yaban hayat ile temas riski yüksek olan doğa sporları yapanlar, köpek kuduzunun yüksek olduğu ve kuduz riskli temas halinde uygun tıbbi yaklaşımın verilemeyeceği bölgelere seyahat edenler kuduz hastalığı açısından riskli gruba oluşturmaktadır. Bu kişilerin temas öncesi aşı uygulaması yapmaları gerekmektedir.

Bulaşma:

Kuduz; köpek, kedi, sığır, koyun, keçi, at, eşek gibi evcil hayvanlarla; kurt, tilki, çakal, domuz, ayı, sansar, kokarca, gelincik gibi yabani hayvanların kuduz yakalanma ihtimali bulunmaktadır.

Kuduz yakalanma ihtimali olan bu hayvanlardan birinin;

- Isırması, tırmalaması,
- Kuduz hayvanın salyasının sıyrık veya çatlak deriye, göz ağız veya buruna temas etmesi,
- Kuduz hayvanın etinin ve sütünün çiğ olarak tüketilmesi

ile insanlara kuduz bulaşabilir. Böyle bir durumla karşı karşıya kalındığında en yakın sağlık kuruluşuna başvurulması ve **doktorun belirlediği takvime uyarak aşıların gününde yaptırılması** gerekmektedir.

Bulgular

Kuduz riskli temasa maruz kaldıktan sonra kuluçka süresi çok değişken olmakla beraber ortalama 3-8 hafta içinde hastada;

- Halsizlik, iştahsızlık, baş ağrısı, kırıklık, ateş bulantı,
- Yara bölgesinde ağrı, hassasiyet, duyu kaybı, kaşıntı
- Kişide huy değişikliği, konsantrasyon bozukluğu, sinirlilik,
- Görsel ve koku hassasiyeti

Hastalığın daha sonraki döneminde hastada; halüsinasyonlar, oryantasyon ve davranış bozuklukları, ışıktan ve sudan korkma, vücutta kasılmalar meydana gelir. Hastalığın ileriki aşamasında kişi komaya girer ve ölür.

Tedavi

Kuduz klinik belirtilerin ortaya çıktıktan sonra tedavisi yoktur.

Korunma:

Kuduz, klinik belirtileri geliştikten sonra geri dönüşü söz konusu olmayan ve ölümlü sonuçlanan, ancak kuduz riskli temas sonrası doğru aşı uygulaması yapıldığında önlenilebilir bir hastalıktır.

Kuduz ölümlü sonuçlanan bir hastalık olduğundan, korunma yaklaşımları hayat kurtarıcıdır. Bu nedenle, kuduz riski olan hayvanlarla sık temas eden kişilere **temas öncesi aşılama**, kuduz riskli teması olan herkese **temas sonrası aşılama** uygulanmalıdır. Temas sonrası aşılamaya olabildiğince erken başlanmalıdır. Kuduz kuluçka süresi çok değişken olduğundan, riskli temas sonrasında aradan geçen süreye bakmaksızın temas kategorize edilerek uygun aşılamaya başlanmalıdır.

Hayvanlarınızı ve kendinizi kuduzdan korumak için kedi ve köpeklerinize yılda 1 defa kuduz aşısı yaptırılması gerekmektedir. Hayvanlar kuduz olduğunda huyunda ve hareketlerinde değişiklik olmaktadır. Bu nedenle evcil hayvanlarınızın izlenmesi ve hayvanın huyunda veya hareketlerinde;

- Korkaklık, sinirlilik ve saldırganlık,
- Hayvanda şiddetli ısırma isteği,
- Vücudunda felçler,
- Yutkunma güçlüğü, salya akması, kasılmalar,

gibi değişiklikler görüldüğünde hayvanlardan uzak durulması ve en kısa sürede İl/İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüklerine haber verilmesi gerekmektedir.

Sonuç

Kuduz; tedavisi olmayan ve ölümlü sonuçlanan bir hastalıktır. Bu nedenle korunma tedbirleri hayati öneme sahiptir.

Öneriler

Eğitim ve sağlık sektörü işbirliği içinde hastalık ve korunma yolları ile ilgili farkındalık çalışmalarının yürütülmesi faydalı olacaktır. Kuduz riskli temasa maruz kalanların vakit kaybetmeden en yakın sağlık kuruluşlarına başvurmasının sağlanması, bu kişilerin aşılarının takip edilmesi, aşıları tamamlanmadığının fark edilmesi halinde kişinin aile bireyleri veya ilgili sağlık kuruluşu ile irtibata geçilerek aşıların tamamlanmasının sağlanması uygun olacaktır.

Kaynaklar

1. T.C. Sağlık Bakanlığı 2019/4 sayılı Kuduzla Mücadele ve Profilaksi Uygulamaları Genelgesi ve eki Kuduz Profilaksi Rehberi.

Ekler

Kuduzdan hayvanlarınızı ve kendinizi korumak için kedi ve köpeklerinize yılda bir defa kuduz aşısı yaptırınız!

www.saglik.gov.tr

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI

KUDUZ

Kuduz, hayvanlardan insanlara bulaşan ve ölüme sonuçlanan bir hastalıktır.

/saglikbakanligi

Nasıl Bulaşır?

Köpek, kedi, sığır, koyun, keçi, at, eşek gibi evcil hayvanlar ve kurt, tilki, çakal, domuz, ayı, sansar, kökarcık, gelincik gibi yabani hayvanlar kuduzla yakalanabilir.

Bu hayvanlardan biri kuduz ise; Sizi ısırması, tırmalaması ya da salyasının sıyrık veya çatlak derinize, gözünüze, ağızınıza veya burnunuza temas etmesi ile kuduz bulaşabilir.

Bu hayvanlardan biri ile böyle bir temasınız olmuş ise; **en yakın sağlık kuruluşuna başvurunuz!**

Doktorunuzun belirlediği takvime uyarak aşılanmayı gününde yaptırınız.

Hayvanınız kuduz olmuşsa;

Hayvanın huyunda veya hareketlerinde değişimler gözlenir, korkaklık, şüphecilik ve saldırganlık görülebilir.

Hayvanda genellikle şiddetli ısırma isteği bulunur.

Vücudunda felçler olabilir.

Yutkunma güçlüğü, salya akması, kasılmalar görülebilir.

Bu belirtiler gösteren hayvanlardan uzak durunuz ve en kısa sürede İlçe Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüklerine haber veriniz!

Çevrenizde başka ısırılan veya tırmalanan, kuduz bir hayvanla herhangi bir temas olan kişiler varsa sağlık kuruluşuna başvurmaları konusunda bilgilendiriniz.